

Toivakan kunta - rakennusjärjestysehdotus, nähtävillä 1.10. - 5.11.2025, vastineet/toimenpiteet annettuihin lausuntoihin	
Saapunut lausunto	Vastine/toimenpiteet
<u>Jyväskylän seudun jätelautakunta</u>	
23 § Jätevesijärjestelmät	
Täyttymishälytin umpisäiliöihin: Rakennusjärjestykseen olisi hyvä lisätä edellytys, että umpisäiliössä tulee olla täyttymishälytys. Edellytys tulisi näin tiedoksi jo järjestelmän luvituksen yhteydessä.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.6: Umpisäiliötä käytettäessä edellytetään, että säiliö varustetaan hälytysjärjestelmällä, joka ilmaisee säiliön täyttymisen.
Järjestelmät kiinteistöillä ilman tieyhteyttä: Jätehuoltoviranomaiselle on tullut vastaan tapauksia, joissa jätevesijärjestelmä on rakennettu kohteeseen, jonne ei pääse imuautolla. Valmistajan ohjeet ovat kuitenkin edellyttäneet järjestelmälle tyhjennystä imuautolla tai rakennuksesta on mennyt järjestelmään sellaisia jätevesiä, joiden omatoiminen käsittely ei ole ollut mahdollista jätehuoltomääräysten mukaan. Jätehuoltomääräysten 35 § edellyttää omatoimista lietteen käsittelyä vähäisille jätevesille kompostoimalla, jos kulkuyhteyttä kiinteistölle ei ole. Rakennusjärjestykseen tulisi kirjata, että kiinteistölle, jonne ei ole tieyhteyttä tai pääsyä yleisellä kuljetuskalustolla, saa asentaa vain sellaisen järjestelmän, jonka tyhjennys ja käsittely voidaan tehdä kiinteistöllä laitevalmistajan ohjeiden sekä jätehuoltomääräysten mukaisesti. Asiasta olikin jo mainintaa Toivakan kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä, joten ehkä rakennusjärjestykseen pitäisi lisätä viittaus ympäristönsuojelumääräyksiin, että jätevesijärjestelmän valintaa ja lietteiden käsittelyä ennakoitaisiin jo suunnitteluvaiheessa riittävästi.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.6: Kiinteistölle, jonne ei ole tieyhteyttä tai pääsyä yleisellä kuljetuskalustolla, saa asentaa vain sellaisen järjestelmän, jonka tyhjennys ja käsittely voidaan tehdä kiinteistöllä laitevalmistajan ohjeiden sekä jätehuolto- ja ympäristönsuojelumääräysten mukaisesti.
36 § Jätehuoltotilat	
Pykälän lausetta voisi selventää, esimerkiksi: ”Lisäksi jätehuoltotilojen rakentamisessa ja mitoittamisessa noudatetaan, mitä Jyväskylän seudun jätehuoltomääräyksissä on määrätty. ”	Rakennusjärjestyksen kohtaan 36.1 muutetaan: Lisäksi jätehuoltotilojen rakentamisessa ja mitoittamisessa noudatetaan, mitä Jyväskylän seudun jätehuoltomääräyksissä on määrätty.
<u>Jyväskylän seudun ympäristöterveys</u>	
Kohdan ”Eläinsuojat muualla kuin maatilalla” (§ 18.1, 2. mom) mukaan asemakaava-alu-eella hevosten pito on kielletty, ellei kaavassa ole toisin sallittu. Tulisiko tässä määritellä yleisemmin vastaavista saman kokoluokan eläimistä, joista voi mahdollisesti aiheutua häiriötä kaava-alueella. Harkinta joka tapauksessa 1. momentin mukaisesti.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 18.1: Asemakaava-alueella suurten kotieläinten (hevosten, nautojen/lehmien, sikojen ym.) pito on kielletty, ellei kaavassa ole toisin sallittu.
Kohdan 5 ”Rakentamisen luvanvaraisuus” mukaan rakentamislupa tarvitaan mm. seuraavassa tapauksessa: Rakennuskohdetta korjattaessa rakentamislupa tarvitaan, jos korjaus kohdistuu vähäistä merkittävämmässä määrin toimenpidealueessa todetun terveyshaitan poistamiseen. Tulee määritellä täsmällisemmin, milloin on kyseessä luvanvarainen vähäistä merkittävämpi korjaus. Terveyshaitan todentamismenettely tulee myös määritellä.	Kuntaliiton mallirakennusjärjestyksen mukaisesti kohdan 5 alkuun on kopioitu suora lainaus Rakentamislain 42 §:stä. Rakennusjärjestykseen ei tehdä muutoksia tältä osin.
Kohdan 23.5 ”Ilmalämpöpumput, yleismääräykset” mukaan ”ilmalämpöpumput tulee sijoittaa siten, etteivät ne heikennä ympäristökuvaa”. Ympäristöterveyden näkökulmasta pumpun julkisivuun soveltumisen lisäksi on tarkoituksenmukaista mainita, etteivät ne saa aiheuttaa ympäristöönsä melua, tärinää tai muuta vastaavaa haitta. Esim. kerrostalojen lämpöpumppujärjestelmissä on havaittu ajoittain meluhaittoja.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.5: Ilmalämpöpumput tulee sijoittaa siten, etteivät ne heikennä ympäristökuvaa ja, etteivät ne saa aiheuttaa ympäristöönsä melua, tärinää tai muuta vastaavaa haittaa.
Kohdan 26.1 ”Pohjaveden suojelu ja pilaantumisen estäminen” mukaan ”maata kaivettaessa pohjaveden ylimmän pinnan ja maanpinnan välille on jätettävä riittävä suojakerros ja täyttöjä tehtäessä täyttöainesten on oltava laadultaan täyttöön soveltuvia puhtaita maa-aineksia.” Ympäristöterveyden mukaan tulee määritellä riittävä suojakerros pohjaveden suojelemiseksi etenkin niissä tapauksissa, joissa pohjavettä käytetään yhdyskunnan talousvetenä.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 26.1: Riittävä suojakerros tulee tarkistaa ja määritellä tapauskohtaisesti pohjavesialueilla sekä vedenhankintavesistöjen valuma-alueilla ennen rakennustöihin ryhtymistä ympäristönsuojeluviranomaisen toimesta.

Järvi-Suomen Energia	
Määritelmiä osiossa rakennelmaksi on määritelty kevytrakenteiset ja siirtokelpoiset rakennuskohteet, kuten pienet (alle 12 m2) vajat, kasvihuoneet, kesäkeittiöt, leikkimökit, jätesuojat sekä laitteet, kuten puistomuuntamot. Rakennelma ei käytä rakennusoikeutta. Verkkoyhtiö haluaa huomauttaa, että jos yli 12 m2 kokoiset puistomuuntamot vievät maanomistajien rakennusoikeutta, voi puistomuuntamoiden sijoittaminen vaikeutua. Verkkoyhtiön puolesta toivotaan, että tuo koko määritelmä olisi 15 m2, sillä osa puistomuuntamoista on kookkaampia kuin tuo rakennusjärjestyksessä mainittu koko.	Rakennusjärjestyksen kohtaa Määritelmiä muutetaan rakennelma osalta seuraavasti: Rakennelma Kevytrakenteiset ja siirtokelpoiset rakennuskohteet, kuten pienet (alle 12 m2) vajat, kasvihuoneet, kesäkeittiöt, leikkimökit, jätesuojat sekä alle 30 m2 laitteet (kuten puistomuuntamot, pumppaamot, energiavarastot).
Puistomuuntamoiden ja muiden sähkönjakeluun liittyvien laittilojen / rakennelmien osalta toivottaisiin, että rakennusjärjestyksessä mainittaisiin erikseen puistomuuntamon / laittilan luvanvaraisuus. Kuntien välillä on eroavaisuuksia mihin kategoriaan esimerkiksi puistomuuntamot sijoittuvat. Ovatko muuntamot rakennelmia, laittiloja vai erillislaitteita tms. Tämä aiheuttaa sekaannusta luvan hakemisen tarpeellisuutta pohdittaessa.	Rakennusjärjestykseen esitetty edellä oleva muutos ja mainittu Rakennelma -otsikon alla puistomuuntamot.
Eroja kuntien välillä on myös palovaarallisisiksi luokittelussa. Rakennusjärjestyksestä ei suoraan ilmennyt, että luokitteleeko kunta muuntamot palovaarallisisiksi rakennuksiksi. Mikäli kunta luokittelee puistomuuntamot palovaarallisisiksi rakennuksiksi, vaikeuttavat esitetyt suojaetäisyydet puistomuuntamoiden sijoittumista asemakaava-alueella. Puistomuuntamoita ei tulisi luokitella palovaarallisisiksi rakennuksiksi.	Rakennusjärjestykseen ei ole kirjattu puistomuuntamoita palovaarallisisiksi rakennelmiksi. Rakennusjärjestykseen ei tehdä muutosta tämän perusteella.
Keski-Suomen ELY-keskus	
3§:ssä on mainittu mahdollisten hankkeiden edellyttämät muut mahdolliset luvat, joita voivat olla myös liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaiset liittymäluvat tai liittymän käyttötarkoituksen muutokset maantieverkolla sekä poikkeamislupa maantien suoja-alueelle rakentamisen rajoituksesta.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 3 §: Huomioitava myös liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaiset liittymäluvat tai liittymän käyttötarkoituksen muutokset maantieverkolla sekä poikkeamislupa maantien suoja-alueelle rakentamisen rajoituksesta.
8§:ssä on mainittu, että rakennus ja rakennusosat sekä rakennukseen kiinnitettävät laitteet tai katokset saavat ulottua asemakaava-alueella tontin rajan yli katualueelle tai erityisestä syystä muulle yleiselle alueelle. ELY-keskus huomauttaa, että alueidenkäyttöalin 83§:n mukaan yleiset alueet käsittävät myös liikennealueet, jotka ovat osoitettu maanteitä, rautateitä ym. varten. Tältä osin kirjauksia on syytä tarkentaa, koska maanteiden osalta ei sallita, että rakennukset, rakennelmat tai niiden osat ulottuvat perustuksiltaan tai muilta osiltaan tontin rajan yli. Myöskään laitteita ja katoksia ei voida ulottaa liikennealueen puolelle.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 8.1: Huomioitava kuitenkin, että maanteiden osalta ei sallita, että rakennukset, rakennelmat tai niiden osat ulottuvat perustuksiltaan tai muilta osiltaan tontin rajan yli. Myöskään laitteita ja katoksia ei voida ulottaa liikennealueen puolelle.
Rakennusjärjestyksen 13§:ssä on annettu maantien käyttäjille suunnattuun tienvarsimainontaan liittyviä määräyksiä. Kohdassa 12.1 mainittu maantielaki on nimeltään laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä. Tienvarsimainonnasta säädetään lain 52§, 52a§ ja 52b§:ssä. ELY-keskus esittää, että kohdan kirjauksia täsmennetään siten, että rakennusjärjestyksen mainontaa koskevissa määräyksissä tuodaan ilmi, että maantien käyttäjille suunnatun mainonnan sijoittamisessa asemakaava-alueen ulkopuolella tulee näkemä- ja suoja-alueiden lisäksi ottaa huomioon tienvarsimainonnasta ja -ilmoittelusta annetun määräyksen (TRAFICOM/22492/03.04.03.00/2019) vaatimukset. Lisäksi tällaisesta mainoksesta tulee ennen mainoksen sijoittamista tehdä ilmoitus ELY-keskukselle ja saada salliva päätös.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohta 13.4 Tienvarsimainonta Tienvarsimainonnasta säädetään laissa liikennejärjestelmästä 52§, 52a§ ja 52b§:ssä. Maantien käyttäjille suunnatun mainonnan sijoittamisessa asemakaava-alueen ulkopuolella tulee näkemä- ja suoja-alueiden lisäksi ottaa huomioon tienvarsimainonnasta ja -ilmoittelusta annetun määräyksen (TRAFICOM/22492/03.04.03.00/2019) vaatimukset. Lisäksi tällaisesta mainoksesta tulee ennen mainoksen sijoittamista tehdä ilmoitus ELY-keskukselle ja saada salliva päätös.
14§:n kohdassa on viitattu rakentamislain 45 ja 46§ suunnittelutarvealueelle rakentamisen edellytyksistä. Tähän ELY-keskus tarkentaa, että rakentamislaisissa kohdassa 5 on mainittu edellytyksenä, että rakennuspaikalle on käyttökelpoinen pääsytie tai mahdollisuus sellaisen järjestämiseen. Mikäli yhteys on maantieltä, tulee varmistaa, edellyttääkö olemassa oleva pääsytien liittymä erillistä käyttötarkoituksen muutosta esimerkiksi maa- ja metsätalousliittymästä asuinkäytön liittymäksi.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 14§: Mikäli yhteys on maantieltä, tulee varmistaa, edellyttääkö olemassa oleva pääsytien liittymä erillistä käyttötarkoituksen muutosta esimerkiksi maa- ja metsätalousliittymästä asuinkäytön liittymäksi.

On hyvä, että maantien suoja-alueen rajoitukset on tuotu esiin kohdassa 15.5. Tähän olisi hyvä tarkentaa, mitä suoja-alueelle rakentamisesta on säädetty liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 44-47§:ssä. ELY-keskus myös tarkentaa, että suoja-alue ulottuu maantien keskilinjasta seutu- ja yhdysteillä 20 metrin päähän ja valta- ja kantateillä 30 metrin päähän. Suoja- ja näkemäalueita koskevat maankäyttörajoitukset koskevat varsinaisten rakennusten lisäksi myös rakennelmia (ml. aidat) ja maan muokkausta (LjMTL 46§). Nämä rakentamisrajoitteet ja ELY-keskuksen poikkeamisvalta (LjMTL 47§) säilyvät ennallaan, vaikka osa rakentamisesta vapautetaan rakentamislupavelvoitteen ja naapurikuulemisen piiristä. Maantien suoja- tai näkemäalueen huomioiminen on hyvä nostaa esiin myös esimerkiksi rakennusjärjestyksen mainoslaitteiden sijoittamista tai aitaamista koskevissa kappaleissa.	Rakennusjärjestykseen lisätään ja tarkennetaan kohtaan 15.5: Suoja-alue ulottuu maantien keskilinjasta seutu- ja yhdysteillä 20 metrin päähän ja valta- ja kantateillä 30 metrin päähän. Suoja- ja näkemäalueita koskevat maankäyttörajoitukset koskevat varsinaisten rakennusten lisäksi myös rakennelmia (ml. aidat) ja maan muokkausta (LjMTL 46§). Suoja-alueelle rakentamisesta on säädetty liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 44-47§:ssä.
Rakennusjärjestyksen 23.2 kohdassa käsitellään aitaamisen vapauttamista luvanvaraisuudesta. ELY-keskus pyytää huomioimaan näissä määräyksissä, että niistä käy selkeästi ilmi se, että mikäli aidattavan kiinteistön naapurikiinteistö on maantie, tulee aidan sijoittamisessa (suoja- ja näkemäalueiden lisäksi) huomioida, että aidan kunnossapito ja korjaukset tulee voida suorittaa tiealueen ulkopuolelta, aita ei saa estää tiealueen hoitoa tai kunnossapitoa (esim. niittotyö) eikä kaatuessaankaan ulottua tiealueelle.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.2.: Mikäli aidattavan kiinteistön naapurikiinteistö on maantie, tulee aidan sijoittamisessa (suoja- ja näkemäalueiden lisäksi) huomioida, että aidan kunnossapito ja korjaukset tulee voida suorittaa tiealueen ulkopuolelta, aita ei saa estää tiealueen hoitoa tai kunnossapitoa (esim. niittotyö) eikä kaatuessaankaan ulottua tiealueelle.
38§:n hulevesien johtamisen osalta rakentamisjärjestykseen on syytä täsmentää, että naapurikiinteistö ollessa maantiekiinteistö tulee erityisesti huomioida, että hule- ja/tai kuivatusvesiä ei saa johtaa maantien kiinteistölle/maantien kuivatusjärjestelmään (esim. maantien sivuoja).	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 38§: naapurikiinteistön ollessa maantiekiinteistö tulee erityisesti huomioida, että hule- ja/tai kuivatusvesiä ei saa johtaa maantien kiinteistölle/maantien kuivatusjärjestelmään (esim. maantien sivuoja).
Rakennusjärjestyksen 34§:ssä olisi hyvä tuoda esiin, että asemakaava-alueen ulkopuolella esimerkiksi tonttiliittymälle, joka johtaa maantielle tulee hakea liittymälupa (LjMtl 37§). Myös liittymän käyttötarkoituksen muutos (esim. vanha metsäautotieliittymä -> asuinrakennuksen tonttiliittymä) vaatii liittymäluvan. Liittymälupa haetaan tienpitoviranomaiselta ja tienpitoviranomainen ratkaisee, voidaanko lupaa myöntää ja millaisin edellytyksin. Lisätietoa liittymäluvan hakemisesta ja luvan edellytyksistä löytyy https://www.ely-keskus.fi/liittymat Meneillään olevasta aluehallintouudistuksesta johtuen rakennusjärjestykseen ei kannata laittaa suoraa linkkiä, mutta sivuilta voi katsoa esimerkiksi sopivaa ohjeistusta rakennusjärjestykseen kirjattavaksi.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 34.1 §: asemakaava-alueen ulkopuolella esimerkiksi tonttiliittymälle, joka johtaa maantielle tulee hakea liittymälupa (LjMtl 37§). Myös liittymän käyttötarkoituksen muutos (esim. vanha metsäautotieliittymä -> asuinrakennuksen tonttiliittymä) vaatii liittymäluvan. Liittymälupa haetaan tienpitoviranomaiselta ja tienpitoviranomainen ratkaisee, voidaanko lupaa myöntää ja millaisin edellytyksin.
14§ Viisarimäen ja Rutalahden laaksomaisema on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue, aivan kuten kohdassa mainitaan. Perusselvitys on tehty Keski-Suomen liitossa 2016, mutta koska valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet on sittemmin vahvistettu Valtioneuvoston päätöksellä v. 2021, ja ajantasaiset aluerajaukset ja kohdekuvaukset on koottu YM:n sivuille, ko. kohdassa on syytä viitata K-S liiton selvityksen 2016 selvityksen asemesta YM:n VAMA-aineistoon: https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/arvokkaat-maisema-alueet	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 14§: https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/maisemat/arvokkaat-maisema-alueet
18.2§:n Etäisyysvaatimuksissa tulisi huomioida, että lantalat, eläinten jaloittelualueet ja ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikat eivät saa sijaita pohjavesialueella, ei alle 50 m etäisyydellä talousvesikaivosta tai lähteestä, eikä alle 25 m etäisyydellä valtaojasta tai norosta.	Rakennusjärjestyksen kohta 18.2 Etäisyysvaatimukset muutetaan seuraavaan muotoon: Eläinsuojan, maneesin, lantalalan, eläinten jaloittelualueen ja ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikkojen vähimmäisetäisyyksien tulee olla kunnan ympäristönsuojelumääräysten mukaiset. Rakentamisessa tulee huomioida ympäristönsuojelumääräysten mukaiset säännökset eläinten pidosta, lannankäsittelystä ja varastoinnista sekä vähimmäisetäisyyksistä. Huomioitava on myös nitraattiasetuksen vaatimukset. Pohjavesialueelle ei tule sijoittaa uusia eläinsuojia, lantaloita, eläinten jaloittelualueita tai ulkotarhojen ruokinta- ja juottopaikkoja.

23.4§:ään tulisi lisätä, että aurinkosähköjärjestelmien osalta suojelluissa kohteissa tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.4§: aurinkosähköjärjestelmien osalta suojelluissa kohteissa tulee pyytää lausunto museoviranomaiselta
23.6§:n 3. kohtaan tulisi lisätä että ”rakennus eikä jätevesijärjestelmä sijaitse ranta-alueelle eikä pohjavesialueella”.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.6: rakennus eikä jätevesijärjestelmä sijaitse ranta-alueella eikä pohjavesialueella
23.10§:ään lisättävä, että noudatetaan mitä ympäristönsuojelulain mukaisessa asetuksessa etäisyysvaatimuksista on määrätty, sekä mitä nitraattiasetuksessa (1250/ 2014) on määrätty. Näiden lisäksi tulee noudattaa Toivakan kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.10: noudatetaan mitä ympäristönsuojelulain mukaisessa asetuksessa etäisyysvaatimuksista on määrätty, sekä mitä nitraattiasetuksessa (1250/ 2014) on määrätty. Näiden lisäksi tulee noudattaa Toivakan kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä
23.11§:ään lisättävä, että noudatettava mitä nitraattiasetuksessa on määrätty, sekä Toivakan kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.11: noudatettava mitä nitraattiasetuksessa on määrätty, sekä Toivakan kunnan ympäristönsuojelumääräyksiä
25.1§ kohta 2 esitetään muutettavaksi valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) kohta 3 todetaan: ”Maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt, jotka käsittävät sekä maisema- että rakennetun kulttuuriympäristön alueita.” Tässä on syytä huomata, että maakuntakaavassa (kaavakartta) on osoitettu arvokkaat maisema-alueet ja RKY-alueet. Maakuntakaavassa (kaavakartta) ei kuitenkaan ole osoitettu tunnettuja muinaisjäännöksiä, maakunnallisesti merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita, eikä arvokkaita perinnemaisemia. Näitä koskee maakuntakaavan Kulttuuriympäristö-yleismääräys.	Rakennusjärjestykseen muutetaan kohtaan 25.1. kohtaan 2: valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueet (VAMA) ja lisätään kohtaan 25.4: Jos rakentamista suunnitellaan alueelle, jolla sijaitsee kiinteä muinaisjäänнос tai muu arkeologisen kulttuuriperinnön kohde, tulee aluetta koskevista suunnitelmista pyytää lausunto alueelliselta vastuumuseolta (Keski-Suomen museo).
42.4§:ssa harkittavaksi maininta siitä, että hulevesijärjestelmät tulee rakentaa mahdollisuuksien mukaan työmaan alkuvaiheessa, ellei sitä jo mainitakin vesihuoltolaitoksen ohjeissa tai ys-määräyksissä.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 42.4: hulevesijärjestelmät tulee rakentaa mahdollisuuksien mukaan työmaan alkuvaiheessa
42.5§:ään tulisi lisätä loppuun, että ”... ja rakennusjätteiden erilliskeräyksen järjestämiseen jäteasetuksen (978/2021) 26 §:n mukaisesti”.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 42.5: rakennusjätteiden erilliskeräyksen järjestämiseen jäteasetuksen (978/2021) 26 §:n mukaisesti
VAMA-alueet voisi lisätä määritelmiin (vastaavalla tavalla löytyy jo RKY-alueet), esim: Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) on kartoitettu ympäristöministeriön johdolla tehdyissä inventoinneissa. VAMA-alueista on Valtioneuvoston päätös vuodelta 2021. VAMA-alueet ovat Suomen maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Näillä alueilla rakentamisessa ja toimimisessa tulee erityisesti huomioida alueiden maisema-arvojen säilyttäminen ja kehittäminen.	Rakennusjärjestykseen lisätään Määritelmät -kohtaan: VAMA-alueet Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA) on kartoitettu ympäristöministeriön johdolla tehdyissä inventoinneissa. VAMA-alueista on Valtioneuvoston päätös vuodelta 2021. VAMA-alueet ovat Suomen maaseudun edustavimpia kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu monimuotoiseen kulttuurivaikutteiseen luontoon, hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan. Näillä alueilla rakentamisessa ja toimimisessa tulee erityisesti huomioida alueiden maisema-arvojen säilyttäminen ja kehittäminen.
Perinnemaisema- ja perinnebiotooppi -käsitteet voisi lisätä määritelmiin esim: Perinnemaisema on perinteisten elinkeinojen ja maankäyttötapojen muovaama alue, jonka historialliset piirteet ovat säilyneet. Perinnemaisemia ovat esimerkiksi niityt, hakamaat ja metsälaitumet sekä niiden käyttöön liittyvät rakenteet ja rakennelmat. Perinnebiotoopeiksi nimitetään perinteisen niitty- ja laiduntalouden synnyttämiä monilajisia luontotyypejä, esimerkiksi kuivat, tuoreet ja kosteat niityt. Kaikki maamme perinnebiotooppiluontotyyppit on määritelty uhanalaisiksi, joten niiden säilyminen hoidossa on tärkeää.	Rakennusjärjestykseen lisätään Määritelmät kohtaan: Perinnemaisema- ja perinnebiotooppi Perinnemaisema on perinteisten elinkeinojen ja maankäyttötapojen muovaama alue, jonka historialliset piirteet ovat säilyneet. Perinnemaisemia ovat esimerkiksi niityt, hakamaat ja metsälaitumet sekä niiden käyttöön liittyvät rakenteet ja rakennelmat. Perinnebiotoopeiksi nimitetään perinteisen niitty- ja laiduntalouden synnyttämiä monilajisia luontotyypejä, esimerkiksi kuivat, tuoreet ja kosteat niityt.
Lisäksi kulttuurimaisema, kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintö ovat käsitteitä, jotka esiintyvät rakennusjärjestyksessä ja joiden määritelmät voisi lisätä rakennusjärjestykseen	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan Määritelmiä: kulttuurimaisema, kulttuuriympäristö ja kulttuuriperintö

Keski-Suomen museo	
Keski-Suomen museo tuo esiin yleisenä huomiona, että kuntaliiton mallipohjan mukaan tehdyissä rakentamisjärjestyksissä, joissa luetellaan kappaleissa kulttuuriympäristön eri osa-alueet, tulee lisätä mukaan muinaismuistot rakennetun ympäristön ja maiseman arvojen lisäksi. Lisäksi rakennusjärjestyksessä on kohtia, joissa voidaan huomioida myös muinaismuistot potentiaalisina maanalaisina rakenteina, koska kaivuutyön yhteydessä voi löytyä aikaisemmin tuntematon muinaismuisto. Tämän tuominen esiin herättää tietoisuutta rakennustoiminnan mahdollisista vaikutuksista, erityisesti poikkeavien rakenteiden huomioinnista, jos niitä rakennustyön yhteydessä oletetaan paljastuneen.	Merkitään tiedoksi.
Keski-Suomen museo yleisesti ottaen pyytää rakennusjärjestyksen päivittämisen yhteydessä pohtimaan myös niiden kohteiden käsittelyä, jotka sijoittuvat ovat kaava-alueiden ulkopuolelle. Huomioitavista seikoista puuttuvat kokonaan rakennusinventointikohteet, joissa arvot tunnistettu mutta kohteita ei ole suojeltu esimerkiksi siksi, ettei se sijaitse kaavoitetulla alueella. Lisäksi voi olla kohteita tai alueita, joiden arvot ovat tunnistettu, tutkittu ja määritelty edellisten valtakunnallisten tai maakunnallisten listauksien vahvistamisen jälkeen (esimerkiksi muinaismuistot, uudet rakennusinventoinnit ja moderni rakennusperintö). On myös mahdollista, että jo tunnistettuja kohteita koskeva tieto on voinut olennaisella tavalla muuttua. Tällaisia ovat esimerkiksi muinaisjäännökset, joiden aluerajauksiin tai suojavyöhykkeisiin on voitu tehdä muutoksia tarkastuksien yhteydessä. Keski-Suomen museo muistuttaa, että kulttuuriympäristöä koskeva ajantasainen tieto tulee aina tarkastaa tietoa ylläpitävältä vastuutoimijalta. Kyseessä siis tiedon ajantasaisuuden tarkastamisesta huolehtimisesta ja sen ohjauksesta rakennusjärjestyksen yhteydessä. Se on hyvä tuoda esiin selkeästi myös rakennusjärjestyksessä.	Merkitään tiedoksi.
Keski-Suomen museo pitää Toivakan kunnan rakennusjärjestystä rakennetun kulttuuriympäristön osalta hyvin huomioivana. Erityisen tärkeä merkitys on kohdalla ennakkolausunnot (3 §), jossa määrätään, että kun rakennuskohde tai toimenpide sijoittuu arvokkaaseen ympäristöön tai suojeltuun kohteeseen, tulee hyvissä ajoin ennen toimenpiteeseen ryhtymistä selvittää yhdessä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa eri tahojen lausuntotarpeet ja mahdolliset toimenpidettä rajoittavat tekijät. Kunnan alueelle sijoittuu useita merkittäviä rakennetun kulttuuriympäristön kohteita sekä eritasoisia suojelukohteita.	Merkitään tiedoksi.
Keski-Suomen museo kuitenkin haluaa kiinnittää huomiota rakennusjärjestyksessä ja myös kuntaliiton mallipohjassa esiintyviin aurinkopaneeleita ja ilmalämpöpumppuja koskeviin lähtökohtiin kulttuurihistoriallisten arvojen osata merkittäviksi tai suojelluiksi osoitettuihin rakennetun kulttuuriympäristön kohteiden käsittelyyn. Keski-Suomen museo huomauttaa kohdassa 23.4. Aurinkosähköjärjestelmät, että suojeltuihin rakennuksiin tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin kohteisiin ei edes sisäpihan puolelle saa automaattisesti rakentaa aurinkosähköjärjestelmää. Laitteiden sijoittamisesta ja niihin liittyvistä ratkaisuista tulee pyytää Keski-Suomen museon lausunto, sillä aurinkopaneelien asennus vaikuttaa rakennuksien kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin sekä mahdollisesti rakenteisiin. Esimerkiksi aurinkopaneelien asennukset julkisivupintoihin, eli muualle kuin katolle, aina heikentävät rakennuksen kulttuurihistoriallista arvoa. Tällöin kyseeseen tulee suojelun tavoitteisiin liittyvät muutokset. Siten julkisivupintoihin tulevia asennuksia ei saa lainkaan sallia suojeltuihin tai kulttuurihistoriallisesti merkittäviin rakennuksiin. Luvanvaraisuus ja selvittämisvelvollisuus tulee koskea kaikkia aurinkopaneeleja, jos kyse suojelusta rakennuksesta tai arvokkaasta kulttuuriympäristöstä, sillä osa suojelukohteista ovat pienimittakaavaisia. Tällöin jopa jo 40m2 aurinkopaneelien ala saattaa peittää koko katon lappeen.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 23.4. Aurinkosähköjärjestelmät, että suojeltuihin rakennuksiin tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin kohteisiin ei edes sisäpihan puolelle saa automaattisesti rakentaa aurinkosähköjärjestelmää. Laitteiden sijoittamisesta ja niihin liittyvistä ratkaisuista tulee pyytää Keski-Suomen museon lausunto, sillä aurinkopaneelien asennus vaikuttaa rakennuksien kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin sekä mahdollisesti rakenteisiin.

Keski-Suomen museo ehdottaa, että kohtaan 6. Rakentaminen erityisalueilla lisättäisiin kohta ”Alue jolla sijaitsee kiinteä muinaisjäänös tai muu arkeologisen kulttuuriperinnön kohde”. Kiinteisiin muinaisjäänöksiin liittyy erityislainsäädäntöä, joka kieltää rakentamisen muinaismuistoalueella. Laki velvoittaa maanomistajaa ja vaikuttaa siten maankäyttöön ja asettaa tiettyjä selvitysvaatimuksia, ks. muinaismuistolaki (295/1963). Tällaisia kohteita ei ole läheskään aina merkitty kaavaan, koska niitä löytyy lisää vuosittain ja vanhat kaavat on saatettu laatia aikanaan ilman muinaisjäänösselvityksiä. Tämä on tärkeä huomata, sillä muinaismuistolaki suojaa kohteet ja velvoittaa maanomistajaa ja muita rakennushankkeisiin ryhtyviä kaavasta riippumatta. Muinaisjäänöksiin liittyvän asian voi lisätä esimerkiksi kohtaan 25.1 numerolla 7, tai omana kohtanaan mikäli halutaan erotella arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet muusta kulttuuriympäristöstä.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 25.1 kohta 7. Alue jolla sijaitsee kiinteä muinaisjäänös tai muu arkeologisen kulttuuriperinnön kohde
Kohtaan 25.4 Selvitysvaatimukset Keski-Suomen museo ehdottaa lisättäväksi edellä mainittuun perustuen ”Jos rakentamista suunnitellaan alueelle jolla sijaitsee kiinteä muinaisjäänös tai muu arkeologisen kulttuuriperinnön kohde, tulee aluetta koskevista suunnitelmista pyytää lausunto alueelliselta vastuumuseolta (Keski-Suomen museo).” ks. Muinaismuistolaki (295/1963) 1 §, 7 §, 11 § ja 14 §.	Rakennusjärjestykseen lisätään kohtaan 25.4: Jos rakentamista suunnitellaan alueelle jolla sijaitsee kiinteä muinaisjäänös tai muu arkeologisen kulttuuriperinnön kohde, tulee aluetta koskevista suunnitelmista pyytää lausunto alueelliselta vastuumuseolta (Keski-Suomen museo).
Kohtaan 3 § ei Keski-Suomen museon näkemyksen mukaan ole tarpeellista lisätä erikseen muinaisjäänöksiä, jos niihin liittyvät täydennykset tehdään edellä ehdotettuihin kohtiin.	Merkitään tiedoksi.
Keski-Suomen museo pitää kiitettävänä että rakennusjärjestyksen loppuun on liitetty osio jossa avataan rakennusjärjestyksessä käytettyjä termejä. Keski-Suomen museo ehdottaa, että listaan lisättäisiin sana ”muinaisjäänös” ja sen selitys. Ehdotus muotoiluksi: Muinaisjäänös Kiinteät muinaisjäänökset ovat muinaismuistolailla rauhoitettuja muistoja Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kiinteään muinaisjäänökseen kuuluu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäänöksen säilymiseksi sekä jäänöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänöksen alueella kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Muinaismuistoaluetta koskevista suunnitelmista tulee pyytää alueellisen vastuumuseon (Keski-Suomen museo) lausunto. Ajantasaisen tiedon siitä, onko kiinteistön alueella muinaisjäänös, näkee Museoviraston kulttuuriperinnön palveluikkunasta osoitteesta https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx	Rakennusjärjestykseen lisätään Määritelmät kohtaan: Muinaisjäänös Kiinteät muinaisjäänökset ovat muinaismuistolailla rauhoitettuja muistoja Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kiinteään muinaisjäänökseen kuuluu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäänöksen säilymiseksi sekä jäänöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varaamiseksi sen ympärille. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäänöksen alueella kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Muinaismuistoaluetta koskevista suunnitelmista tulee pyytää alueellisen vastuumuseon (Keski-Suomen museo) lausunto.
Keski-Suomen pelastuslaitos	
Pelastusviranomaisen on tutustunut Toivakan kunnan rakennusjärjestysehdotukseen. Pelastusviranomaisella ei ole ehdotukseen omasta näkökulmasta huomauttamista.	Merkitään tiedoksi.